

Landskap: Småland Upptecknat av: Jan Öjvind Swahn  
Härad: \_\_\_\_\_ Adress: \_\_\_\_\_  
Söcken: Växjö stad Berättat av: Mia Pettersdotter  
Uppteckningsår: 1944 Född år 1859 i närh. av Växjö

|                                   |    |                         |    |
|-----------------------------------|----|-------------------------|----|
| Tjänstefolkets arbetsförhållanden | 1  | Julbad                  | 33 |
| Biografiska uppgifter             | 2  | Julbord                 | 33 |
| Tomte                             | 3  | Tomten                  | 33 |
| Vård                              | 4  | Julkappar               | 34 |
| Odins jakt                        | 5  | En historia om "Patron" | 35 |
| Skälvrångare                      | 6  | Patron och diskvattnet  | 36 |
| Årsgång                           | 7  | Patron och ledigheten   | 38 |
| Varsel                            | 9  | Spökerier               | 39 |
| När Skam tog Nyman                | 10 | Skogssnuva              | 40 |
| Spökhistoria                      | 11 | Danskarna i domkyrkan   | 41 |
| De dödas julletta                 | 12 | Placeringen i domkyrkan | 42 |
| Farligheter i mörkret             | 16 | Präster                 | 43 |
| Spökrum och sömngånger            | 17 |                         |    |
| Bortbytingar                      | 18 |                         |    |
| Historia om en svart katt         | 19 |                         |    |
| Löneförhållanden                  | 20 |                         |    |
| Sigfridsmäss                      | 21 |                         |    |
| Handelsmännen och marknaden       | 22 |                         |    |
| Julgran                           | 23 |                         |    |
| Julskyltning                      | 24 |                         |    |
| Julbröd, räcker till Sigfridsmäss | 25 |                         |    |
| Lutfisk                           | 26 |                         |    |
| Julskinka                         | 26 |                         |    |
| Julsylta, -korv av olika slag     | 26 |                         |    |
| Julost, -gran                     | 28 |                         |    |
| "Pinna opp julen" i "lågstua"     | 29 |                         |    |
| Julnek, -högar, -kakor            | 30 |                         |    |
| Ljus                              | 31 |                         |    |
| Halmkrona, halmpipa               | 32 |                         |    |

ACC. N:R M. 9482: /

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Arbetsförhållanden.

Jag var en torpareflicka från landet, som kom till stan för att tjäna hos herrskap. När jag var sjutton år började jag hos en överstelöjtnant ..., och där tjänade jag i fem år sedan. Där hos honom for vi så illa, både drängar och pigor och kusk och andra, men trots att han var så förmögen så var han så fruktansvärt snål och vi fick leva i så dåliga förhållanden, att det är knappt jag vill tro det, nu när jag drager mig det till minnes, mej. Vi brukade få äta på lertallrikar, och när vi skulle doppa brödet i mjölk, så fick vi vara fyra om varje mjölkfat, och det var fyra drängar vid det ena och fyra pigor vid det andra. När vi skulle ner och äta i vårt rum, vi tjänstefolk, så fick vi om vintern alltid se till att vi fick med oss ett par kraftiga mulavantar att ha på oss, för det var så oeldat och kallt i det rummet där vi åt, att vi skulle ha förfrusit fingrarna annars.

ACC. N:R M. 9482:2.

2  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Biografiska uppgifter.

Sen kom jag till Värnamo hos patron Aschan, men där var jag bara något år, och sen åter till Växjö, då var jag 24 år gammal. Jag var kammarpiga hos en lärare vid Seminariet, och man brukade titulera mej piga eller mamsell kanske. Hos honom var jag den enda tjänarinnan i 48 år, och så fick jag medalj. 1919 dog herrn, men sen var jag hos frun till 1932, när hon dog. Därifrån flyttade jag till församlingshemmet, men när jag inte kunde få någon tjänare där, så fick jag flytta hit till fattighuset - ja, vårdhemmet de kallar det, men det är fattighus, det är det, vad de sen än säger.

ACC. N:R M. 9482:3

3  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Tomte.

När jag var på min första plats så minns jag att där hade de en liten, liten tomte, som gick runt ibland om kvällarna och såg efter allting var som det skulle vara. Han var så liten, så liten, men jag såg honom aldrig. Fast det var de som sa att de hade sett honom, om man nu ska tro dem.

ACC. N:R M. 9482:4

4  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Vård.

När vi om kvällarna väntade magistern hem, och även annars om dagarna, så kunde vi alltid höra hans steg i trappan så där en fem sex minuter innan han kom själv. Det var väl ett sånt där "vaschel" di säger. Och om han inte kom hem i vanlig tid, så hörde det minsann inte något heller. Så säj inte att det bara var inbillning, inte!

ACC. N:R M. 9482: 5.

5  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Odens jakt.

Herrn har väl hört Odens jakt nån gång? Det har jag hört så många gånger så, det är liksom en väldig skock utav fåglar som far fram på nätterna och de skriker och flaxar och för ett sådant förskräckligt liv. Det är Odens jakt det.

ACC. N:R **M. 9482:6.**

6  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Skälvrängare.

De som hade gjort orätt eller flyttat råmärken, de spökade allt de. Det var en som hade gjort det i en gård, och sen han var död så gick han alltid igen, och det spökade så hemskt. Det dånade och det knakade i väggarna och taket och en gång föll lodet ner som var i klockan i salen. Det var allt spöket som hade gjort det, och han blev inte salig för att han hade flyttat på råmärken.

ACC. N:R M. 9482: /

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Arbetsförhållanden.

Jag var en torpareflicka från landet, som kom till stan för att tjäna hos herrskap. När jag var sjutton år började jag hos en överstelöjtnant ...., och där tjänade jag i fem år sedan. Där hos honom for vi så illa, både drängar och pigor och kusk och andra, men trots att han var så förmögen så var han så fruktansvärt snål och vi fick leva i så dåliga förhållanden, att det är knappt jag vill tro det, nu när jag drager mig det till minnes, mej. Vi brukade få äta på lertallrikar, och när vi skulle doppa brödet i mjölk, så fick vi vara fyra om varje mjölkfat, och det var fyra drängar vid det ena och fyra pigor vid det andra. När vi skulle ner och äta i vårt rum, vi tjänstefolk, så fick vi om vintern alltid se till att vi fick med oss ett par kraftiga mulavantar att ha på oss, för det var så oeldat och kallt i det rummet där vi åt, att vi skulle ha förfrusit fingrarna annars.

ACC. N:R M. 9482: 2.

2  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Biografiska uppgifter.

Sen kom jag till Värnamo hos patron Aschan, men där var jag bara något år, och sen åter till Växjö, då var jag 24 år gammal. Jag var kammarpiga hos en lärare vid Seminariet, och man brukade titulera mej piga eller mamsell kanske. Hos honom var jag den enda tjänarinnan i 48 år, och så fick jag medalj. 1919 dog herrn, men sen var jag hos frun till 1932, när hon dog. Därifrån flyttade jag till församlingshemmet, men när jag inte kunde få någon tjänare där, så fick jag flytta hit till fattighuset - ja, vårdhemmet de kallar det, men det är fattighus, det är det, vad de sen än säger.

ACC. N:R M. 9482:3

3  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Tomte.

När jag var på min första plats så minns jag att där hade de en liten, liten tomt, som gick runt ibland om kvällarna och såg efter allting var som det skulle vara. Han var så liten, så liten, men jag såg honom aldrig. Fast det var de som sa att de hade sett honom, om man nu ska tro dem.

ACC. N:R M. 9482:4

4  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Vård.

När vi om kvällarna väntade magistern hem, och även annars om dagarna, så kunde vi alltid höra hans steg i trappan så där en fem sex minuter innan han kom själv. Det var väl ett sånt där "vaschel" di säger. Och om han inte kom hem i vanlig tid, så hörde det minsann inte något heller. Så säj inte att det bara var inbillning, inte!

ACC. NR **M. 9482: 5**

5  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Odens jakt.

Herrn har väl hört Odens jakt nån gång? Det har jag hört så många gånger så, det är liksom en väldig skock utav fåglar som far fram på nätterna och de skriker och flaxar och för ett sådant förskräckligt liv. Det är Odens jakt det.

ACC. N:R **M. 9482:6.**

6  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Skälvrängare.

De som hade gjort orätt eller flyttat råmärken, de spökade allt de. Det var en som hade gjort det i en gård, och sen han var död så gick han alltid igen, och det spökade så hemskt. Det dånade och det knakade i väggarna och taket och en gång föll lodet ner som var i klockan i salen. Det var allt spöket som hade gjort det, och han blev inte salig för att han hade flyttat på råmärken.

ACC. N:R M. 9482:7.

7  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Årsgång.

Det var en gammal gubbe, här på norr tror jag det var, som de kallade för Masse Hjalte, och det var en led och grov karl den. Han var så fuler, och fuller var han minsann ofta med. Och han hade för sej att han skulle gå sin väg hemifrån på julafton och ge sej ut till fyra kyrkor, domkyrkan förstas, och så tre till ute på landet, och det skulle han hinna med på jula natt, och då skulle han få veta vad som skulle hända honom under nästa år, trodde han. En gång när vi skulle gå till kyrkan så mötte vi honom förresten. En jul var han emellertid och emedan bliven sjuk, och han kunde inte ge sej iväg ut på sin vandring. Men just vid den tiden på kvällen, då han hade brukat att ge sej åstad, så uppstod det en mängd buller och gny utanför och det knackade tre gånger på dörren. Då de öppnade för att se efter vad det kunde vara för en som kom

ACC. N:R M. 9482:8.

på besök i en sådan timma, så stod det därutanför  
ingen annan än en stor och hemsk feter gris, som skrek  
och grymtade. Det var allt skam det. Och fram till  
Masse Hjalte lopp grisen, in i stugan, och fick upp ho-  
nom på ryggen på sej och sen satte han iväg så att de  
inte kunde se spår efter honom. Och jag vet då inte  
om han kom igen mer. Se, Skam är det farligt att ha  
och göra med.

8  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

22  
(hona transt.)

ACC. N:R **M. 9482:9.**

9  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Varsel.

En gång när herrskapet satt och åt kväll nyårsafton, sa de andre i köket till mej, att jag skulle ta och gå ut på farstebron och så sträcka mej opp och kika genom fönstret där herrskapet satt, och så sa de att jag skulle se efter om herrn satt och var huvelös eller hade något annat fel på huvet. Men hur jag tittade och andades på rutorna, så inte såg jag om patron var utan huve eller inte. Men sen hade de sagt till mej, att jag skulle sno mej in så fort jag hade tittat, för eljes kunde det gå mej illa, så jag snodde mej in igen och berättade vad jag sett, eller rättare vad jag inte sett. Å de sa, att om patron hade varit huvelös, så hade han dött under året, och en kan tänka att det var nog de ibland oss som ville det. Men han levde allt över han, jamen.

ACC. N:R M 9482:10.

10  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Sägen om när Skam tog Nyman.

Det var en karl som hetade Nyman, och den han var så  
ogudaktig och hemsk, att Skam tog honom till slut.  
Det vet jag så väl, för se Skam han tog honom och  
flög iväg med honom, men när han kom bort till vad de  
kallar för Nymans rör, så tappade han ena armen där,  
och den hittade de sen dan efter, och de begrov armen  
där i röret. Men sen dess har det spökat där säger de  
som bott där i närheten, och de har hört skrik där  
och så kan man se ljus där i bland. Och såna spöken  
är man rädd för att komma emot.

(Förvåningsvärt  
att uppteckningen  
tycker det lämp-  
ligt att skriva  
in detta! Folk-  
lorietexten är  
det väl ändå  
inte!)

ACC. N:R M. 9482: //.

//  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Spökhistoria.

Det var en man som gick på vägen, och rätt vad det var så såg han ett ljussken, och plötsligt var det ett hemskt och lett ansikte på vägen alldeles framför honom, och det grinade så förskräckligt lett, och så hörde han ett skrik tror jag, och sen var det borta. Se det var ett spöke det.

ACC. N:R M. 9482:12.

12  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

De dödas julotta.

Det var en som hade två drängar i sin tjänst, och dessutom hade han en piga. Och nu var saken den, att de båda drängarna ville bägge två gärna ha pigan, och de var så glada i henne, båda. Men pigan hon ville inte ha någondera av dem, utan hon var allt bra förtjust i en tredje hon, och det visste de inte om.

Men hon brukade i alla fall gynna den ene av de där uppvaktarna litet mera än den andre, och det gjorde naturligtvis att den förbisedde blev lömsk på den andre. Och så på julafton sa husbonden till pigan att hon skulle väcka folket på morgonen så att de skulle hinna i tid till ottan. Men den där drängen, som hon hade missgynnat, han tänkte att han liksom skulle hämnas litet på henne, så han tog och mixtrade med klockan, så att hon gick på tok för fort, se de hade inte sådana väckarklockor som de har nu, inte, men den ringde

ACC. N:R M. 9482:13.

13  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

i alla fall, och hon steg upp och fann att det var alldeles för sent att gå i kyrkan. Hon sprang till husbonden och sa hur det var, och han sa till henne, att som straff skulle hon få gå dit ensam. Och så gav hon sej iväg, och det var alldeles mörkt ute. Det fanns inga julagranar tända i fönstren, och inga ljus, allt var så tyst, så tyst. "Jaså, jag är så sent ute, att de redan har gått i kyrkan allihopa" sa hon "och de har släckt julaljusen".

Men när hon kom till kyrkan, så var där upplyst som vanligt, och hon hörde hur de sjöng därinne. Då snodde hon sej in i sakristian och skulle just fråga kyrkevaktaren efter om det fanns någon ledig plats för henne, när hon lade märke till att han var så konstig och inte såg ut som vanligt, han var skäggig och dan och glodde så lett på henne och sa inte ett ljud.

Ja, de har väl fått sej en ny kyrkevaktare, tänkte

ACC. N:R **M. 9482:14**

14  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

hon och klev på. Men så fick hon syn på prästen, som just hade gått upp på predikstolen, och det var inte den vanlige prästen. Ja, då har de väl fått en ny präst också, tänkte hon och satte sej på en ledig bänk. Och som hon nu satt där så började hon som vanligt att titta sej omkring på de som satt runtomkring henne men hon kunde rakt inte förstå att hon inte kunde känna igen någon av dem. Och det var så egendomligt tyckte hon, och började rent av känna sej hemsk. De var inte klädda som de brukade heller, och plötsligt så kom det en av dem rätt fram till henne, som hon kände igen. Men till sin förskräckelse såg hon att det var hennes egen moster, som hade dött för flere år sedan, och hon satte sej bredvid henne och sade till henne: "Stackare dej, barn lilla, du är kommen i de döes julotta! Men eftersom jag är din moster, så ska jag

ACC. NR M. 9482:15.

15  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

säja dej hur du skall rädda dej undan. Du ska ta och gå ut nu genast, men du får inte säja ett endaste ord, och du skall gå baklänges hela vägen och inte vända dej om, och när du kommer dit ned till den nedersta bänken, så tag av din kappa och lägg den där." Och flickan reste sej genast, och gick baklänges ned till bänken vid utgången och där tog hon av sej kappan och så fortsatte hon baklänges ut. Och sedan tog hon av sig sin kappa och så fortsatte hon fortfarande baklänges ut genom dörren. Och sen sprang hon allt vad hon orkade hem till sin husbonde och berättade det hon hade varit med om, och när de sedan kom till kyrkan igen i rättan tid, så på den nedersta bänken så låg där inte någon kappa, men på golvet var där en massa trasor. De döda hade blivit så ilskna över att hon hade undkommit dem, att de hade rivit sönder hennes kappa i små, små bitar.

ACC. N:R

M. 9482: 16.

16  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Farligheter i mörkret.

Det var en präst här som en gång sade till mej: Ja mor  
må tro, att det är mycket ont i rymden nattetid, som  
vi rakt inte kan förstå och förklara. Och se jag tror  
då att i mörkret är det den onde som regerar, det är  
då så sannt och visst.

ACC. N:R M. 9482:17.

17  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Spökrum och sömngångare.

Jag bodde ett tag i ett rum där de sade att det spöka-  
de. Och jag har då aldrig i hela mitt liv annars gått  
i sömnen, men när jag bodde där, då gjorde jag det  
nästan var natt. Och jag vaknade i bland långt ute  
i våningen, och det var så hemskt så. Det hade varit  
ett fruntimmer, som hade dött i det rummet, och det  
var hon som spökade, och som gjorde att jag gick i  
sömnen.

ACC. N:R M. 9482:18.

Bortbytingar.

De som var litet konstiga eller bakom, dem kallade  
vi för bortbytingar.

18

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9482:19.

19  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Historia om en svart katt.

Jag läste i min barndom en så märkvärdig historia, som ska vara alldeles sann, om en liten svarter katt som spökade, trodde de. Men det var inte nån spökkatt utan en riktig liten katt, och en dag var det en liten flicka som såg katten uppe i en glugg och han jamade så illa, så hon tog litet mjölk och skulle ge honom, för hon trodde att katten var hungrig. Men han lockade henne med sej till sitt herrskap, som hade gömt sej i slottet där, och frun hon var så sjuk, för de var flyktingar se, och de vågade inte ge sej till känna. Men den lilla flickan gav dem mat och mjölk, och hon lyckades få iväg dem till en båt som gick till Amerika. Och sen en dag när hon hade blivit äldre, så kom det ett rekommenderat brev till henne från Amerika, som innehöll pengar till henne som tack för hjälpen, som hon hade givit flyktingarna.

*(utan värde!)*

Löneförhållanden.

När jag först tog plats vid sjutton års ålder, så hade vi så dålig lön. Jag fick en krona i städja och sen tjugofyra i lön för året, och vi började var dag vid fem eller kanske vid fyra på morgonen. Utom den kontanta penningelönen fick vi pigor också två par skor och ett par kängor och "klut-och-förklä" och två skålpund ull och tie alnar väv, men den väven var så grov och sträv, att man inte kunde ha den till lin-tyg, men det var i alla fall en god sak att få.

ACC. N:R M. 9482:21

21  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Sigfridsmässomarknaden.

I min ungdom begynte marknaderna på måndagen och slutade inte förrän på lördagen. Min syster, hon brukade gå med väv över Helgasjön på natten och tidigt på morgonen. Den hade hon vävt hemma under vintern, och kommersen gick bäst så där tidigt på morgonen, just i daggryningen. Den väven fick hon trettio öre alnen för, och det var fin halvlinneväv.

ACC. N:R M. 9482:22.

22  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Handelsmännens i staden inställning till marknaden.

Och handlarena i staden de var så missnöjda med marknaderna, för då var folk från hele trakten här och köpte så det stod härliga till, och sen köpte de så mycket mindre i staden sen, en god tid framåt. Så nu har de fått igenom att marknaden bara skall vara en enda dag i stället för som den då var en sex.

ACC. N:R M. 9482:23.

Julgran.

De hade alltid förfärligt med julgranar på torget dagarna före jul, och det har det alltid varit. Sen på de siste tjugo åren har de haft en sån där stor och grann torggran, med en massa elektriska lampor i, men det första året de hade den, så var där lampor ända ned till marken, men folk var så tjuvaktiga att de gick och tog av dem, och sen på senare år har de alltid slutat så högt över marken att de inte har kunnat nå att stjäla några.

23

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9482:24.

24  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Julskyltning.

Julskyltning hade de den vackraste och mest utstyrda här i affärerna, mest vid torget och Storgatan och Kungsgatan. Jag minns att det en gång var ett fönster, där det satt en skomakare och sydde på någonting, och bredvid honom stod där en liten lärpojke. Och rätt som det var så började skomakaren att nicka med huvudet, och så somnade han, men närhan hade blundat ett litet tag, så knuffade lärpojken till honom, så att han vaknade igen, och så fortsatte han att sy, men rätt vad det var så somnade han om. Och så fortsatte han hela kvällen, och det var fullt med folk som stod där och tittade, och det var så roligt.

ACC. N:R

M. 9482:25.

Julbröd. Sigfridsmässa.

Före jul skulle man baka hemma, och det bröd som då  
tillreddes skulle vara så rikligt tilltaget att det  
räckta hela vintern och ända fram till Sigfridsmäss.

25  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Lutfisk, julskinka, -sylta, -korv.

Lutfisken lutade vi i allmänhet anna-dagen, men jag brukade göra det några dar tidigare, för att den skulle bli litet mera utvattnad till jul. Vi brukade använda "sartfesk" inte "spellånga", den var visst dyrare med, och jag tyckte för min del inte att den var så bra.

Och så skulle vi ha en julaskinka, så storer så...

Man skulle ha åtminstone tre sorters sylta: Rullesylta, som man rullade och band om, och så pressesylta som var fläsk och kött, och så slarvsylta.

Och så var det alla möjliga sorters korvar, men i mitt föräldrahem var det bara två sorters, nämligen fläskkorv och isterband. Isterbanden var med gryn i, korngryn, och de skulle förvällas först. Litet fläsk, som inte var av det allra bästa skulle vara med i isterbanden, som skulle stoppas i krokfjälstren, för fläskkorven

sku

ACC. N:R M. 9482:27.

skulle vara i de fina rakfjälstren.

27

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9482:28.

28  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Julost, - gran.

Vi hade en julaost, som var så stor, att min svåger, som skulle dela den, inte ens kunde använda kin store kökskniv utan fick gå ut i vedboden efter ett litet såg, och med det gick det fint att dela osten mittav, och sen kunde man skära med kniv tvärsöver.

Julgran har vi haft i mitt hem så länge jag kan minnas. I den skulle man hänga äpplen och karameller om man hade det, och så små julgransljus, som skulle sitta i ljushållare, som man liksom knäppte om stjälken på granen.

ACC. N:R M. 9482:29.

29  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

"Pinna opp julen" i "lågstua".

Här och var hade de "lågstuor", som de kallade det, med bjälkar runtomkring, och i de husen brukade de "pinna opp julen" med vita bårder som de veckade och satte dit, och vid dörren låg det granris, som man kunde torka av snön från fötterna med.

De hade ofta "tärvelett" med mat då för tiden, men folk var både friskare och gladare då än vad de är nu, ja det var de.

ACC. N:R M. 9482:30.

30  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Julnek, -högar, -kakor.

De hade fåglanekar i trädgårdarna, och dem fick de  
utav goda vänner på landet.

Barnen fick julahögar med en fem eller sex kakor, på  
varandra, den största i botten och den minsta högst  
opp, och det skulle tjänarna ha också.

Och så var det kakor i form av gubbar och hästar, dem  
köpte man, och så satte man dem i fönstren, så att  
de som gick förbi på gatan kunde se dem.

ACC. N:R M. 9482:3/

3/  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Ljus.

Ljus skulle man ha så många som möjligt var, och dem stöpte de fleste själve. Dem satte de i stakar, och när stakarna tog slut så lutade man ljusen liksom mot varandra i fönstrena, för se man tände inte alla ljusen på en gång, utan huvudsaken var att folk kunde se hur många ljus man hade, för ju flere en hade, desto förmögnare verkade det.

ACC. N:R M. 9482:32.

32  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Halmkrona, "halmpipa".

I taket hängde somliga, och det hade vi också, en julkrona av halm som de kallade för halmpipa.

ACC. N:R M. 9482:33.

33  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Julbad, julbord, tomten.

Julaftonskväll skulle far i huset och även älste sonen tvättas i huvudet och sen kmmas riktigt fina och rena från gneter, men det fick inte ske förrän julaftons eftermiddag, och det skulle vara klart tills kvällsmaten togs fram.

Det gjorde man framemot kvällningen, och den skulle sedan stå framme över julanatten, så att tomten kunde få en del av den han också. Men aldrig märkte då jag att han hade tagit något, nej då, skulle det vara något så tror jag att han drog till huset.

ACC. N:R M. 9482:34.

84

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Julklappar.

Julklappar var vanligt att ge, och vi som tjänade fick var sin huvudduk och ett förkläde var utav patron, men mer fick vi inte, trots att han var så rik och ägde så många gårdar ute på landet.

ACC. NR M. 9482:35.

25  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Historia om Patron.

Ibland kom han ut till oss som arbetade, och ställde sej på tröskelen och så sa han: Din lella jävel, du gör då ente annat än odöjd! Och det sa han bara till mej. Men då tog jag och satte handen för ansiktet och vände mej bort och då trodde han att jag grät, ja det trodde han, för han klapade mej på axeln och sa: Nånåå, så illa va det ente menat, din lella dumma toka! Men jag stod där allt bara och skrattade åt en jag. Ja, då var man unger!

ACC. N:R M. 9482:36.

36  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Patron och diskvattnet.

En annan gång så kom han ner till mej när jag stod och diskade. Se han hade ett sånt fint porslin, att det var rent hemskt viktigt med det, och jag tror aldrig jag har sett så fint, varken förr eller senare, som det. Men det var väldigt skört också, och var väldigt svårt att diska. Men patron var väldigt öm i fingrarna, och när han kom ner i köket så stack han ett finger i diskevattnet och så sa han: Är du rent stället, din lilla jävel, ska du ha kokanes vatten tell mitt fina porselin? Och sen gick han bort och hämtade en stor kruka som var full med iskallt vatten och så slog han det i mitt diskvatten. Sen rörde han om det med en pinne och så kände han efter försiktigt med ett annat finger och så sa han: Ja, nu är det visserligen i varmaste laget, men det får väl duga. Och sen tittade han på mej, och jag stod där och höll öpp för-

ACC. N:R M. 9482:37.

klädessnibben för ögonen och vände bort huvudet så att han trodde jag stod och grät. Och då blev han mild igen och skulle till att trösta, och jag lät honom hållas, fast jag hela tiden bara stod och skrattade åt honom. För han var då så dum.

37

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9482:38.

Patron och ledigheten.

Och när vi ville ut om kvällarna om sommaren, när det var så skönt och vi var unga allihop, då sa han till oss, att vi skulle hålla oss inne. Men när han hade låst porten, så lurade vi honom allt, för vi hoppade ut genom fönstren och drängarna fick hjälpa oss ner.

38

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9482:39.

39

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Spökerier.

Vi hörde förresten spöken där, för spökade, det gjorde det. Vi brukade sitta i hallen ibland och där gick en dam förbi och de visste inte någon vem hon var.

Det stod en vit dam vid en byrålåda i ett rum. Och frun hade lovat en karl som var känd för att vara både modig och djärv inte mindre än hundra kronor, om han ville åta sej att sova i det rummet över en natt. Men det ville han inte, för en sån respekt hade de för spöket. Jag hörde spöken där flere gånger, själv.

ACC. N:R M. 9482:40.

40  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Skogssnuva.

I mitt hem var där en skogssnua sa de. På vägen från vårt till en grannes, där var en tvärsomväg, och den gick man förstås om man hade brått. Men ofta när folk gick den vägen så fick de se en så granner dam i de finesta kläder och så grann som aldrig det, gå där och promenera. Men så var det en gång en karl som skrek till henne: Gi daj i väg te de dina, skossnua, oppåt bergen te!, och då vände hon sej om och tog till flykten, och då såg de som var med att hon var alldeles ihålig där bak, precis urhålkad.

ACC. N:R M. 9482: 41.

Danskarna i domkyrkan.

En gång lånade danskarna domkyrkan och hade den till stall.

Y/  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. NR M. 9482: 42.

Placeringen i domkyrkan.

Förr i tiden köpte man bänkplatser för en krona eller två eller tre i kyrkan, och så hade var och en sin egen nyckel. Där var plats för åtta i var bänk. Längst framme, där nummertavlan är, satt min "fru", och där kostade det visst fem kronor, för där var de finaste platserna och där satt bara herrskap. Fruarna och herrarna satt på var sin sida mittemot varandra om gången, och fruarna satt till vänster och herrarna till höger. Skolan hade platser till höger.

42  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9482:43.

83  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Präster.

Här har varit så många bra präster, till exempel biskop Andersson och biskop Reuterschiöld. Och så var här en komminister Lennquist, men han var så ilsken av sej och så svår på husförhören och på expeditionen med. Det var en av mina bekanta, som skulle gå till expeditionen och hade åtagit sej ett ärende åt en dräng, jag tror hon skulle anmäla honom till nattverden. Men när hon kom till expeditionen, så var komministern så arg att hon inte kunde svara på vad hon själv hette, och då blev han alldeles rasande och körde ut henne.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Jan Öjvind Swahn

Härad:

Adress:

Söcker: Växjö stad

Berättat av: Mia Pettersdotter

Uppteckningsår: 1944

Född år 1859 i Märh. av Växjö

|                                   |    |                             |    |
|-----------------------------------|----|-----------------------------|----|
| Visan om Pintorpafrun             | 44 | Klockbyten                  | 82 |
| Präster                           | 53 | Kreaturshandel vid          |    |
| Gunman inför rätten               | 54 | marknaden                   | 83 |
| Präster                           | 55 | "Gömma till märken"         | 83 |
| Uppbyggelselitteratur             | 57 | Magra grisar, snål husbonde | 83 |
| Prästen i Lövsjö                  | 58 |                             |    |
| Danskarna i kyrkan                | 60 |                             |    |
| Spåkärringen Helena med sjaletten | 61 |                             |    |
| Svanegräbborna                    | 62 |                             |    |
| Skam och kvinnan                  | 63 |                             |    |
| Litena Johannes, klok gubbe       | 64 |                             |    |
| Svanegräbborna och min syster     | 65 |                             |    |
| Tattare                           | 66 |                             |    |
| Grisar i staden                   | 67 |                             |    |
| Knallar och judar                 | 68 |                             |    |
| Gubben med skåpet                 | 70 |                             |    |
| Doktor Hubinett                   | 71 |                             |    |
| Urshultagubben                    | 72 |                             |    |
| Flahultagubben                    | 73 |                             |    |
| Litena Johannes stämmer blod      | 75 |                             |    |
| Blodiglar mot tandvärk            | 76 |                             |    |
| Sven i Härendås                   | 77 |                             |    |
| Jonas i Hagstad                   | 77 |                             |    |
| Kakholmadoktorn (?)               | 77 |                             |    |
| Rättaren i Klafre                 | 78 |                             |    |
| Sigfridsmässan                    | 78 |                             |    |
| Linneförsäljning, pris o.a.       | 78 |                             |    |
| Höstmarknaden                     | 79 |                             |    |
| Sommarmarknaden                   | 81 |                             |    |

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9482: 44.

44

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Visan om Pintorpafrun.

I Södermanland på sitt slott Eriksberg

där bodde en änka fru Anna.

Hon sög sina bönders och torparens mäg

och hade av galla en kanna.

Hon trätte och svor ifrån morgon till kväll

och nöttade naglar och nävar

och pigorna fingo okristligt med smäll

och spöstuga hade hon även.

Där hängde hon bönder och tjänare opp

och gav dem på pälsen så svåra,

fru Anna behandlade människors kropp

så ögonen mände sig tåra.

Vid solens uppgång en morgon hon stod  
som vanligt på trappan att tälja  
arbetarnas styrka, så arg i sitt blod  
som hade hon velat dem svälja.

För sent då en torparegubbe där kom  
och genast då började leken:  
Gå genast till skogen och se dig väl om  
allt efter den tjockaste eken!

Och kommer du ej förrän dagen är slut  
med henne tillbaka till slottet  
med roten bakefter och kronan förut  
du pliktar med livet för brottet.

ACC. N:R M. 9482:46.

46  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Bedrövad till skogen den gamle nu gick  
och satte sig neder att klaga,  
då kom där en dvärg med en vänlig nick  
den kvidandes hand till att taga.

"Vad sörjer du över? Säg endast ifrån!  
Jag kunde dig hjälpa kanhända."  
Och torparn berättade.- - "Mödornas son  
jag olyckan från dig skall vända!"

2 Här ser du bredvid dig den tjockaste stam  
bland ekar som finnes i skogen.  
Och Erik och Svante nog draga den fram  
så! Farväl! Snart fru Anna är mogen."

ACC. N:R M. 9482:47.

47

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

När gubben på stammen väl krånglat sig opp  
han hörde det flåsa och springa,  
och eken for av i ett hiskeligt lopp  
men hästar det såg han dock inga.

Med kronan förut, som fru Anna befallt,  
for eken åt slottet som vinden  
och med sig i farten den släpade allt:  
staketet och herregårdsgrindfen.

På trappan stod frun och hon bleknade då,  
ty hästarna voro bekanta.  
Hon såg dem väl inte men hörde också  
ett hänskratt: "Ha, känner du Svante?"

Ty eken i porten tog mot då den for  
och stod för ett ögonblick stilla  
och hästarna voro make och bror  
som också i livet gjort illa.

Man skulle väl trott att vår Anna blev from  
men tvärt om hon blev nu allt värre.  
En svartmålad vagn så en afton där kom  
och ut steg en svartklädder herre.

Han gick in i salen. Fru Anna förstod  
på stund vem den herren månd vara.  
Hon föll då till fota: "Herr Djävul, var god  
att ännu tre månar mig spara!"

ACC. N:R M. 9482: 49.

49

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

"Omöjligt, minn nådiga!" svarade han,

"utlupen är redan min ränta."

"Tremånader, sötaste," besvor honom hon

"Nej, genast, ty hästarna vänta!"

"Jag måtte då väl få ta med mig min präst?"

"Ja, det får ni, han tillhör mig redan!"

"Och även min kammarfru?" - "Gör som ni bäst  
själv finner men följ mig blott sedan!"

Med frun under armen den svarte nu kom

snart neder i vagnen att stiga

och följd utav prästen, som rädd såg sig om,

gick kammarfrun, eljes en piga.

ACC. N:R M. 9482:50.

56  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Sen var det vers som jag inte minns riktigt men  
det var om hur vilt di körde.

Dock välte de ej, ty den vägen var bred  
och särdeles jämn och lättfarig.

"Hurra, mina damer, det går med besked,  
dock är för ert liv jag ansvarig."

Snart kommo de fram till ett lysande slott  
utvändigt så skönt till att skåda.

"Välkomna," den svarte nu ropade brått  
till prästen och damerna båda.

Han förde dem upp i en skinande sal  
helt artigt den svartklädde sprätten

"Tillåt mig," så var till fru Anna hans tal  
"att hjälpa er vid toaletten."

ACC. N:R M. 9482:51.

51  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

En klänning av grovaste vallmal och grått  
hon tvangs att ta på sig, fru Anna.

Och tofflor av bly vilka klämde så gott,  
men därvid det skulle ej stanna.

Av skarpaste stål tog han därpå en kam  
och började håret att ansa  
så blodet flöt ned och sen förde han fram  
sin dam att med henne få dansa.

Hon dansade ett varv, hon dansade två  
i ilande fart så det kändes.  
Sin gullring hon satte på kammarfrun då  
men genast det fingret avbrändes.

"Blott ännu ett vals!" Skrek den svarte så hes

"här duger det ej till att mucka!"

Så trådde han dansen tills plötsligen ses  
på golvet där öppnas en lucka.

F

Fru Anna hon störtade andfådd sig ned,  
en lukt som av svavel man kände  
och prästen han följde sin matmoder med  
(Fröken Pettersson sa: Stackars, stackars präst!)  
till jorden dock kammarfrun vände.

Från henne man denna berättelsen har  
och tre år fick på hemväg hon pallra.  
Men aldrig den kärringen gladare var  
än när om sin färd hon fick skvallra.

ACC. N:R M. 9482'53.

53

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Präster.

Sellergren han kunde ligga full som ett svin hela  
veckan men han predikade så härligt på söndagarna i alla  
fall, men sen blev han omvänd och det var en stark omvæn-  
delse det, och det strömmade dit folk från alla håll,  
och han tröstade och hugsvalade dem.

a  
a i  
rk on  
hall,  
a  
a i  
rk on  
hall,  
a  
a i  
rk on  
hall,  
a

ACC. N:R M. 9482:54.

54  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Gumman inför rätten.

Landshövding R hade varit häradsdomare. Förresten var det en gång en gumma som hade stämt en granne för att han hade en gris som gick och åt hinnes "kaulagaur". När han kom inför rätta så sa gumman: Han har en gris som ä sau ilaker sau ilaker, ja, han ä sau ilaker som en jurist, de försäkrar ja! sa hon till domaren.

Präster.

Så var det en prästm här som hette Hjelmgren, och det var en väldiger präst det med. Där man stod och hörde honom där stod man och önskade bara för sig själv:

Måtte han bara aldrig säga Amen!

Så var det en som hette Palmgren, och han hade en bror, och den, när han kom till sjuka så ville han smörja dem och ge dem slika botemedel, men det hjälper ju ingalunda för själens bekymmer. Han var allt en redier trollegubbe den. Men präst var han han med. Och när han kom hem till mitt herrskap så brukade han bara kalla mej för Fia och säga: Hör du Fia! till mej, och till min husmor sa han: Hon lagar allt en bra mat hon din pia du! Han sa bara så: Hör du Pia, jag ska lära dej att koka gröt! Se på det här! Är det gröt? Det är ju en katteskit. Han var liten och hade kalott.

I Högelycke där var det präst och dit kom det folk

ACC. N:R M.0482:56

56

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

med själevåndor i stora skaror. Så var det med  
Katrina vid Brunnen, hon gick dit ända ifrån  
Ör, och hon var förti år och ogift. När hon hade gått en  
halvmil på vägen sa en röst: Du kan ej bli salig. Men  
hon sa tillbaka: Antingen lösen mig eller binden mig,  
det finns ju en lösandets och en bindandets nyckel!  
Men så sa prästen när hon kom fram: Jag sätter min  
själ i vad på att om du fortsätter som du har börjat så  
skall du likafullt nå målet.

ACC. N:R M. 9482:57

57  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Uppbyggelselitteratur.

Norborgs postilla och Arndts och Anders Bull, di har jag haft allihop och di tycker jag är bra. Di trycker ju inte di gamle böckerna mer, jag köpte dem alldeles jag kom i tjänst här i stan. Såna böcker köpte man hos Södergrens.

Ja, se jag är så djärver, så, för jag är aldrig rädder, för se jag har aldrig varit hos andra än herrskap i tjänst, och då blir man inte så rädder. (Med en menande blick åt ~~alexandra~~ rumskamraten, en skomakareänka)

När biskopen var här, så pratade han en lång stund med mej och han var precis som en vanlig människa, och då tyckte jag att jag kunde vara mot honom som mot andra. Det var väl inte för djärvt?

Prästen i Lövsjö.

Min far talade om hur han brukade gå till prästen i Lövsjö som var vida känd för sin väckande förkunnelse. Dit följdes de åt i sällskap till prästgården, de som kom fjärran ifrån, och så talade han med dem så länge han orkade, prästen, och så bäddade han längs väggarna i sin gård. Sen nästa dag, på söndag, så gick de från kyrkan innan han läste kungörelserna, för att de skulle hinna hem, och då gjorde han en gest till avsked åt dem när de var i kyrkedörren. På vägarna därikring gick karlarna och sjöng gudeliga visor med hattarna i hand, och på predikningarna brukade prästen peka ut någon av de närvarande och rikta sitt tal särskilt till honom eller henne. Min mormor fick en gång för sig att hon skulle gå dit, och tänkte som så: Han pekar nog inte på mej, som han aldrig har sett förr! Men när hon satt där i kyrkan och han hade talat en stund så tyckte

hög att hon kände sig så gripen av hans förkunnelse,  
och med ens så sträckte han ut handen och pekade rakt  
på henne där hon satt i bänken och han sade: Det säger jag  
dig, du som är så belåten med dig själv och tror din  
tro vara så stark, det säger jag dig att skökor och  
horkarlar (Berätterskan viskade det hemska ordet under  
djup rodnad) lättare skola komma in i himmelen och nuta  
av den eviga glädjen än du! Och sen blev min mormor  
omvänd.

Se i mitt hem där gick det ofta och gärna präster och  
talade för se min mor och min far de var så gudfruktiga.

Alf Skerfving

fr. dansken

stall.

ACC. N:R

M. 9482:60.

kyrkan till

60  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Danskarna i kyrkan.

När dansken var här, tänk då tog han och hade kyrkan till  
stall.

(andra jättan)



ACC. N:R M. 9482:61.

61

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Spåkärningen Helena med Schaletten.

Helena med schalätten kallades så för att hon alltid hade en gul schalet. Hon spådde folk och det kostade tjugofem öre. Se hon kunde säga om de kunde blig gifta och så.

Domprost Henneing skickade en gång bud på henne och ville förhöra henne och när han varnade henne för hennes affärer så sade hon: Är det nån som tror på vad jag säger, så är det deras egen sak, jag säger bara vad jag tycker.

Svanegräbberna.

Ett stycke utanför Växjö bodde Svanegräbberna vid vägen till Slätthult och dit uppåt. Det var två ogifta systrar och de spådde. De botade sjukdomar också och det var många som gick dit till dem, och de kunde bli bra även om de inte kom själva, bara gräbborna fick ett plagg som den hade haft, som hade sjukdomen. Och sen skickade de medecin. En gång gick prästen förbi och då sprang den ena gräbban ut och bad att få röra vid prästens kappa ett litet tag. Och det fick hon visst. Min syster hade en ko som var sjuke. Så sa mor till henne: Gå du till Svanegräbborna, och be dem om medecin. Men du får inte tala med dem om pojkar och kärleksaffärer. Men när min syster kom till dem, så sa den ena: När du gick hemifrån så sa din mor att du inte fick tala med oss om pojkar och kärleksaffärer, inte sant? Det hade allt Skam talat om för henne! Hennes medicin såg då bara ut som palt.

ACC. N:R M. 9482:63.

63

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Skam och kvinnan i ladan.

Det var en karl som hade kommit och lagt sej på en  
skulle. Så kom där en kvinna och ropade: Är Hin Håle  
hemma? Då svarade denne och frågade vad hon ville. Men  
han sa: Jag kan ingenting göra för två ~~xxx~~ ögon som stir-  
rar. Då sa kärringen: Stick ut dem. Men så sa Hin Håle:  
Det kan jag inte för han har bett en sån brinnande  
aftonbön.

(fullständig)

ACC. N:R M. 9482 '64.

64  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Klok gubbe: Litena Johannes.

Litena Johannes, det var en klok gubbe de sa. Det var en som frågade honom om bot och han fick det beskedet att han skulle ta vatten i en bäck som rann emot norr och det skulle han dricka. Så gjorde han också, och han blev visst bra, åtminstone har jag hört så om många andra.

ACC. N:R M. 9482'65.

65  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Min syster och svanegräbborna.

Till min syster sa Svanegräbborna en gång när hon var litet klen: Ni är allt förgjorder. Ni har en fästeman som ni inte på några villkor vill ha. Se han har gått efter er på vägen när ni har gått till kyrkan, och han har tagit sand och mull ur era fotspår. Och det har han sedan grävet ner under en sten ute i marken. Om ni bara kan hitta den och ta upp sanden och jorden så att den inte ligger där mera, så blir ni nog bra igen. Och min syster hon försökte och kanske hon lyckades, för nog var det karl som hon inte ville ha, som hon hade till fästeman.

ACC. N:R M. 9482:66.

66  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Tattare.

Tattarekärningar kom och tiggde ull och hö hemma oss oss i min barndom, och om inte far var hemma eller någon annan karl var i huset, då var de så närgångna att allt vad de ville ha, så gav vi dem det. Det var för att vi var så rädda för dem. En annan tattare bodde i en liten stuga och han kallades för Oskar Rackare och han bodde i den ena änden på huset han hade och så bodde hästen hans i den andra änden. Men han var en snäll karl, Oskar Rackare, och han gjorde inget ont, fastän han hade ett sånt fult namn.

ACC. N:R

M.9482:67.

62

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Grisar i staden.

De hade grisar i stan till exempel i Bamngartenska  
huset, där vi bodde sedan. Grisar hade de oppåt stads-  
delen som kallas för Ekebacken också och ovanför fängel-  
set, de kallar det kvarteret Eleonora. Där oppe var  
stiorna, var och en hade sina och där gick de och  
drog mat till dem och gav dem.

Knallar och judar.

Knallar som de sa, de gick och kom så krogiga, så krogiga som så, och dem kallade vi för judar. Ibland låg de hemma hos oss på nätterna, men tro inte att de ville betala för sej, å nej. Och ibland kom de på en fredag. När de sen skulle iväg nästa dag, så sa de, att det var ju lördag, det var deras helgdag det, och då ville de inte gå. Nej, då skulle de fram med sina gamle böcker och de la sej på golvet och mumlade och läste och var såna karlar. Och mor frågade dem och pekade i en bok: Vad är det där för en liten krumelur? Inte såg det ut som bokstäver inte. Och då svarade de: Det vara KÖ eller det vara TJI . Ja, så sa di. Och de ville ha fint bröd, och vi hade bara rågbröd. Då sa de där judarna: Inte god bröd, inte god.

Det var två judar som var komna till ett allvarligt hem, där de skulle få ligga över natten. Då husbondfolket

begynte läsa aftonbön med tjänstefolket och barnen, så skulle judarna också göra sig till och gjorde så med. Sen när de kommit för sig själva igen utanför, så sa den ene: Du må tro, att i dag när vi bad, så fick jag allt en bra Bötesjuns (En tygbit som man skär av). Jo, jag ser väl det, sa den andre, för din rock är ju alldeles flinkomskuren! Då hade juden stulit av sin egen rock i stället för av världens. Men en järnkil sa de att han hade stulit i alla fall.

ACC. N:R

M. 9482: 70.

70

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Gubben med skåpet.

Gubben med skåpet var en gubbe som drog runt och visade bilder med en liten kärra. Han hade allvarliga bilder utav Jerusalem och Paradiset och andra heliga ting.

Så hade han Amerika med och han drog omkring och visade dessa bilderna i ett litet skåp på kärran. Han hade nog klippt ut av papper och så var det väl ett förstoringsglas med.

ACC. N:R M. 9482:71.

71

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Doktor Hübinett.

Här finns i alla fall undergörare. Hübinett, han kunde bota han. Det var en här i stan som hade en stor gård  
Norra  
vid ~~Södra~~ Esplanaden, och hans fru var så illa däran, och ingen doktor kunde bota henne. Då skickade de efter Hübinett och det kunde de för han var så förmögen. Han var en väldigt trevlig karl, och han hälsade på dem sjuka som de alltid hade känt varandra. Han bara satte sej bredvid henne och så strök han henne under hakan, och så blev hon bra en liten tid senare. Men jag tror nog att han läste någonting samtidigt som han strök henne, för annars hade det väl inte gått så bra.

ACC. N:R M. 9482:72.

72

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Urshultagubben.

Nere i Urshult där var det en gubbe som de brukade resa till härifrån Växjö, och den kallades bara för Urshultagubben. Det var en som vi brukade skicka dit för att hämta och skicka bud med, hon hette Selma, och han skickade med henne medicinflaskorna sedan, och de brukade kosta så där en tre fyra kronor. Det var örtmedicin och sådant i. Och han kunde bota alla sorts sjukdomar.

Flahultagubben.

En annan gubbe var i Flahult, och han hette Sven Ingemansson. Dit var jag en gång för värk, men se det var en ståtligt och reslig man, och han sa: Det var minsann ena lessamma knän ni har. Och så länge som han fick hålla på att sköta om mina ben så var de så mjuka och bra, och lederna blev så mjuka. Men så blev han överansträngd och måste fara till badort. Men sen tror jag att han blev bra igen och kom tillbaka och kunde återuppta sin praktik, men då kunde jag inte fara till honom mera. Men någo gammal gubbe var inte han. Han hetade Sven Ingemansson. Doktor E. ville stämma honom, och det gjorde han också, men så blev han sjuk, för han fick blodförgift i kroppen, och det kunde ingen bota, utom just Sven Ingemansson. Men han blev tvungen att fara till honom, och när han hade kommit till Flahult så sa Ingemansson: Ja, se avundsju-ka, den kan jag inte bota. Men E:s hustru övertalade

ACC. N:R M. 9482:74.

24

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

honom likafullt och han botade honom.

De fick bara en stor sup, som de skulle ta in mens de var där hos honom, och det hjälpte alltid. Det var ett par karlar som kom dit och hade blodförgift och spillde på västen för att lista ut vad det var för något som han gav dem. Men doktorn han såg det allt han och tvättade bort varenda droppe på kläderna, så att de inte skulle få något med sig därifrån. Han botade bara blodförgift och reumatisk verk. Min syster var hos honom också.

ACC. N:R

M. 9482:75.

75

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Litena Johannes stämmer blod.

Min syster, hon som dog, hon gick till Litena Johannes  
och han satte blodiglar på henne. Han satte dit en hel  
massa och när de slutat blöda så kom där vatten. Det var  
"leavatten" det, men hon dog.

Blodiglar

i tog blod

de sugit i

ACC. N:R

M. 9482:76

Blodiglar mot tandvärk.

Vi tog blodiglar och hade mot tandvärk, och när de hade sugit till sig det sjuka blodet, så strödde vi salt på dem för att de inte skulle dö. Eljes dog de.

76

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 9482:77.

12  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Andra kloka gubbar.

Andra kloka gubbar var Sven i Härendsås och Jonas i Hagstad, men så var där en som de kallade för Kakholma(?) doktorn, och den, den var en "lajer" gubbe den. Den ville jag då rakt inte gå till fler gånger. Jag hade ont i benen och gick till honom för att få bot. Och nog trodde jag att han skulle undersöka dem då, men han han gick minsann längre än till benen. När jag sa till honom att inte röra mer än saken gällde, så blev han så förlägen och jag gick aldrig till han mer. De sa att han brukade ha många flickor med sej ut och plocka blommor på morgnar och kvällar. Det var en lajer en, och de kallade honom för Rättaren i Klafre. Om det var någon som hade näsblod, så bara han fick veta namnet så stannade bloen. De hade en så där "manetisk" kraft, sa de. (Berättarskan sammanblandade de olika gubbarna och kunde knappt skilja dem åt, därför en smula rörigt.)

Sigfridsmässan.

Marknaden började på måndagsmorgonen och höll på till på lördagen. Det var en riktig vävmarknad, och min syster brukade gå dit i dagningen för då var den allra likaste köpetiden, och därför ville hon tidigt in till stan. Min syster sålde linne som hon hade vävt själv. Hon spann till varp och jag spann till inslaget. Alltihopa var hellinne. När jag var tretton år fick jag en och femtio för det finaste linnegarn, tåggarn, som man kunde spinna, det var på ett lantbruksmöte, och jag tyckte det var en så stor peng då. För hellinnet fick man sen 50 öre alnen. Om vi hade bomull till varp och linne till inslag fick vi 35 öre alnen. Min syster hon sålde en gång till ett herrskap och de frågade hur mycket det var och hon sa en siffra. Men de mätte det först när de kom hem och hade betalt det, och då fann de att det var för mycket de hade fått, och sen köpte de alltid hos henne.

i marknaden

filv som fir

både

79

hemmagjorda

ACC. N:R

M. 9482:79.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

På marknaden fanns då allt som finns att få, både  
hemmagjorda saker såväl som andra.

ACC. N:R M. 9482: 80.LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIVHöstmarknaden.

Höstmarknaden var en grönsaksmarknad, och då körde bönderna hit med hela lass av kål och morötter och vi skulle köpa för att ha till hela vintern då, och man köpte i korgavis och fick ha med sej en liten kärra för att kunna dra alltihopa på den. Men man fick akta sej så att inte råttorna kom och åt upp det.

ACC. N:R M. 9482:8/.

81

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Sommarmarknaden.

På sommaren då var det ungdomsmarknad, för då var det mest ungdomen som kom tillstädes. Här fanns karuseller och andra sorters leksaker, och här gick gubbar som hade fullt med stora bubblor, som de blåste upp, stora röda och blå och gula, och där var kvinnor från Kalmar som hade granna askar och skedar och äskor som de hade glöddritat som det hette. Ja, på marknaden kunde man då få allting.

ACC. N:R M. 9482:82.

82

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Klockbyten.

De bytte klockor alldeles förfärligt och det gick till utanför Svanbergs krog tror jag när vi bodde i bryggerigården. När vi bodde där så bodde majorskan Cervin inunder och hennes piga Lisa hade en fin klocka som hon hade fått utav sin fästeman, och han var död då. Så kom där en karl ett ärende, och när han gick var den fina klockan borta, och då alarmerade hon polisen. Sen gick de och kontrollerade klockbytarna och då var det ölutkörare som hade bytt till ~~sejt~~ den av en sån där jude, och så fick pigan gå till polisen och få hämta klockan där.

Kretaurshandel vid marknaden, djur på gatorna,  
en snål husbonde.

(Berätterskan började tröttna, därför litet rörigt).

På "märken" hade de kött och smör och fläsk och bönderna brukade gömma till "märken" för att det skulle bli riktig åtgång då. Jajamen, det var kreaturshandel också, därute vid torget var det en särskild byggnad, ett stort stall, och där hade de grisar, oxar och kor och hästar som de sålde. De hade grisar som var så gamla och magra, och de gick här och raglade och och åt smuts på gatorna, och så slaktade de dem och gav dem åt tjänstefolket och det var inte något kött vid svålen och de kunde bara koka det, steka gick inte. Överstelöjtnant R. sa: Jag kunde nog hålla styr på ett kompani knektar, men hålla styr på fyra pigor det är visst stört omöjligt. Han hade så gott om ved, men aldrig <sup>fick</sup> man ta in för söndan också på lördan. Ja det var då ett liv en gång jag hade gjort det.